

1

Námesačníci a živý svet

Život väčšiny ľudí je naplnený tichým zúfalstvom a títo ľudia odchádzajú do hrobu bez toho, aby vyspievali pieseň svojho života.

- HENRY DAVID THOREAU

Cieľom tejto knihy je zmeniť vaše myslenie ohľadom života a práce. Ak ste v životnej etape, keď ste pripravení robiť zmeny, budete z nej profitovať. Ak neplánujete robiť rovnou teraz veľké rozhodnutia, ale radi by ste vytvorili príležitosť na zmenu, kniha vám pomôže aj v tomto prípade. A nakoniec, ak sa cítite vo svojom živote zakliesnení a vždy ste verili, že „môžete od života dostať viac“, kniha je aj pre vás.

Keď sa vydáte na svoju vlastnú cestu, stretnete rozličných ľudí. Niektorí z nich vám pomôžu, zatiaľ čo iní sa budú stojať čo stoja snažiť zabrániť vášmu úspechu. V knihe píšem aj o tom, ako sa spojiť s ľuďmi, ktorých potrebujete, a ako si môžete vzájomne pomôcť. Bude tu tiež zmienka o ľuďoch, ktorí majú v úmysle ublížiť vám – budú vám brániť v prístupe, kritizovať vás alebo sa snažiť na vás priživiť. Opíšem vám ich konanie a taktiky – a ako ich poraziť.

Naučíte sa o ovládaní sveta, tvorivej samostatnej zárobkovej činnosti, nezávislosti v kariére, rozhodnom stanovení cieľov, nezávislom cestovaní a množstve ďalších nekonvenčných nápadov. Niektoré z týchto tém vyžadujú dlhšie štúdium, aby sa ich človek naozaj naučil, táto kniha má však v úmysle byť kompaktná, no zároveň úplná. Jej čítaním a uplatňovaním lekcii, o ktorých sa tu píše, budete plne vybavení dosiahnuť čokoľvek, čo si zaumienite. Možno sa pre vás stane aj *výzvou* dosiahnuť viac, ako ste predtým vôbec plánovali.

Úspech, motivácia a lekcia za 32 000 dolárov

V zápase strachu a nádeje väčšinou nakoniec vyhráva nádej. V súlade s tým je táto kniha určená pre ľudí, ktorí chcú zmeniť svet. Píšem pre ľudí, ktorí majú vieru a nádej, nie pre cynikov. Ak sa vám teda na základe príbehov a myšlienok tejto knihy podarí spraviť veľké zmeny, uspeli ste nielen vy, ale aj ja. V tomto prípade, v prípade úspechu, budete mať schopnosť – a aj povinnosť – žiť život podľa vlastných pravidiel a zároveň k takémuto životu pomôcť iným ľuďom. Cieľ je jednoduchý – nič už viac nebude také isté.

Ak bude výsledkom času, ktorý strávite pri tejto knihe, niečo iné, bude to znamenať, že som zlyhal. V tom prípade si táto kniha zaslúži na stránke Amazon.com najslabšie hodnotenia a vám bude patriť moje ospravedlnenie za to, že som len zabíjal váš čas. Nechcem najslabšie hodnotenia a nikto nemá rád ospravedľovanie, takže mám dosť veľký podnet k tomu, aby som si získal vašu dôveru a poskytol vám v tejto knihe niečo užitočné. Po tom, čo som štyri roky pracoval ako dobrovoľník v Západnej Afrike, som sa vrátil do Spojených štátov, aby som si v roku 2006 dokončil školu. Oficiálna verzia znie, že som na Washingtonskej univerzite absolvoval dvojročné magisterské štúdium medzinárodných vzťahov. Skutočnosť však je, že som minul tridsaťdvatisíc dolárov na to, aby som sa naučil niečo o motiváciách.

Neskôr sa v tejto knihe zameriam na všeobecnú skúsenosť s vyšším vzdelaním v porovnaní s budovaním kariéry píšuceho autora, ktorú som krátko nato rozbehol. Teraz je však dôležitý len ten bod, že približne v polovici odškrtávania zoznamu povinných predmetov na ukončenie štúdia som si uvedomil, že osemdesiat percent úloh, na ktorých som pracoval, nemá žiadnu alebo má len minimálnu hodnotu. Tieto úlohy a projekty boli jednoducho „zabíjakmi času“, ktorých poslaním bolo udržať študentov, aby na niečom pracovali, len aby sa mohol zachovať systém vzdelávania.

Tiež som si uvedomil, že tento typ práce robili nielen študenti, ale z veľkej miery sa podobnými vecami zaoberal aj pedagogický zbor a administratívni pracovníci. Jeden profesor, ktorý si toto fungovanie uvedomoval, používal na opísanie takejto práce odborný výraz *hovadiny*. Slovom hovadiny sa dá označiť práca, ktorá je robená len na splnenie požiadaviek, ktorá vám vytvára dobrý imidž, ale v podstate slúži len na zabitie času.

Rovnako ako podvádžanie môže byť efektívny spôsob, ako preliezť vysokou školou, tak sa priemernosť stáva štandardom v nasledujúcom profesijnom živote. Za predpokladu, že ste už boli zamestnaní, zrejme viete, ako to funguje. Ak ste už niekedy splnili určitú úlohu len preto, aby ste vyzerali lepšie, a nie preto, aby táto úloha priniesla úžitok aj iným (klientom, kolegom a podobne), tak ste sa už zúčastnili na hre na priemernosť. Tento opis vás takisto neprekvapí, ak ste sa už zúčastnili na nejakej nezmyselnej porade, ktorá sa zbytočne naťahovala.

Budem sa snažiť, aby hovadiny a priemernosť zaberali čo najmenej z tejto knihy. Nie je veľká a je množstvo iných vecí, o ktorých chcem písať. Počas tých dvadsať percent času, ktoré tvorili zvyšok môjho štúdia, som sa naučil dôležitú vec: „Vždy sa pozorne zaujímaj o motiváciu a plán ľudí.“ Vždy, keď napríklad čítate knihu, sa spýtajte sami seba: „Prečo tento človek strávil mesiace alebo roky tým, že pripravoval tento materiál?“ a „Čo bol jeho plán?“

Niekedy je tento plán jasný, inokedy je skrytý, ale vždy tu nejaký je. Ak ste sa toto nenaučili doteraz, gratulujem, práve ste sa stali

bohatším o tridsaťdvatisíc dolárov, keďže ste preskočili vedomosti získané na vysokej škole. Nemusíte mi ďakovať, len pokojne využite tieto vedomosti a začnite rozmýšľať o motivácii a pláne, kedykoľvek niečo čítate.

Tiež nemusíte hľadať plán ukrytý za touto knihou. Rád vám ušetrím trochu času a prezradím vám, prečo som túto knihu napísal. Mojou motiváciou je pomôcť ľuďom spochybníť autority a žiť nekonvenčný a zaujímavý život. Poslaním je podporiť úplnú revolúciu s jednoduchou, no zásadnou správou: *Nemusíte žiť svoj život tak, ako to očakávajú iní ľudia.*

Ak v tomto momente prestanete túto knihu čítať a začnete žiť každý svoj deň podľa tohto výroku, váš život už nikdy nebude rovnaký. Odkedy som sa za tridsaťdvatisíc dolárov naučil pozorne rozmýšľať o motivácii, nedokážem si ani len predstaviť, akú hodnotu môže mať naučiť sa žiť život nezávisle od požiadaviek iných. Túto hodnotu si musíte určiť sami. Alebo môžete – a to dúfam – pokračovať v čítaní, pretože okrem tohto tu máme ešte niekoľko ďalších vecí, ktoré sa treba naučiť.

Dôležité! Nechcem plytvať vašim časom

Kým budete pokračovať, chcem, aby ste sa uistili, že neplytvám vašim časom. Aby ste sa ubezpečili, či bude táto kniha pre vás užitočná, chcem napísať hneď tu na začiatku niekoľko predpokladov, ktoré by ste mali spĺňať. Tieto predpoklady sú založené na nasledovných štyroch princípoch. Musíte byť:

- otvorení novým myšlienkam,
- nespokojní so súčasným stavom,
- pripravení prevziať osobnú zodpovednosť,
- ochotní tvrdo pracovať.

Väčšina ľudí, ktorá zásadne zmenila svet, to spravila pomocou použitia všetkých štyroch princípov. Predtým, než budeme pokračovať, pozrime sa na každý z nich podrobnejšie.

1. MUSÍTE BYŤ OTVORENÍ NOVÝM MYŠLIENKAM

Je mi jedno, či ste orientovaní liberálne alebo konzervatívne, či ste veriaci alebo neveriaci, bohatí alebo chudobní, alebo spadáte do akejkoľvek ďalšej kategórie, do ktorých nás často zaraďujú rôzni ľudia. V podstate si myslím, že väčšina týchto opisov *bud/alebo* je nesprávna a sú vytvorené na to, aby ľudí stavali proti sebe – avšak zo zlých dôvodov. Okrem toho sú pre túto knihu úplne irelevantné, takže ich budem väčšinu času ignorovať.

Dôležité však je, aby ste boli otvorení novým myšlienkam. Toto neznamená, že slepo prijmete akékoľvek nové idey, znamená to skôr, že niečo pred zavrnutím dôsledne zvážite. A spolu s novými myšlienkami budete musieť spochybníť aj niektoré zo starých názorov, ktoré zrejme ešte stále máte. Či je to táto kniha, alebo nejaký iný zdroj, zrejme nič stopercentne nezapadne presne do vašej situácie. Cieľom je sústrediť sa na to, čo *je* relevantné, a aplikovať tieto kľúčové myšlienky vo svojom živote.

Nechápem, prečo
sú ľudia vydesení
z nových myšlienok.
Mňa desia skôr
tie staré.

– JOHN CAGE

2. MUSÍTE BYŤ NESPOKOJNÍ SO SÚČASNÝM STAVOM

Musíte mať v sebe túžbu ísť ďalej než len potiaľ, čo vidíte okolo seba. Ak ste so všetkým okolo seba spokojní, potom vám prajem všetko dobré, ale táto kniha v tom prípade nie je pre vás. Na ďalších viac než dvesto stranách totiž budem otvorene útočiť na *status quo*, súčasný stav. Súčasný stav vecí okolo nás má však svojich obrancov a nečinnú väčšinu, ktorá prijíma veci tak, ako sú. Čitateľmi tejto knihy sú tí, ktorí sú nespokojní a pripravení na zmenu.

Na získanie lepšej predstavy, čo „súčasný stav“ znamená, si prečítajte nižšie uvedený zoznam „11 spôsobov, ako byť nevýrazne priemerný“. Tento súpis a jeho variácie zahŕňajú bezpečný a pohodlný život. Zoznam však nie je kompletný a pravdepodobne by ste doň mohli pridať niekoľko ďalších bodov založených na vlastnej skúsenosti alebo na skúsenostiach ľudí okolo vás.

Len málo ľudí vás bude kritizovať za skákanie z mosta, keď skáču aj všetci ostatní. Tento spôsob života vás ochráni od výziev a rizík. Je to však aj život tichého zúfalstva, ktorý vás zanechá s neutíchajúcou otázkou vo vašej hlave: „Je toto naozaj všetko? Nezmeškal som niekde niečo?“ Ak chcete niečo *iné* ako život v tichom zúfalstve, čítajte ďalej.

11 SPÔSOBOV, AKO BYŤ NEVÝRAZNE PRIEMERNÝ:

1. Bezvýhradne verte tomu, čo vám ľudia hovoria.
2. Nespochybňujte autority.
3. Choďte na vysokú školu preto, že sa to má, nie preto, lebo sa chcete niečo naučiť.
4. Choďte raz alebo dvakrát za život do zámoria, ale len niekam, kde je bezpečne, napríklad do Veľkej Británie.
5. Neskúšajte naučiť sa cudzie jazyky, časom sa všetci ostatní naučia po anglicky*.
6. Rozmýšľajte nad začatím podnikania, nikdy však naozaj nezačnite.
7. Premýšľajte nad napísaním knihy, nikdy ju však nenapíšte.
8. Zoberte si najväčšiu hypotéku, akú dostanete, a strávte najbližších 30 rokov jej platením.
9. Strávte 40 hodín týždenne za stolom vykonávaním nejakej užitočnej práce.
10. Nevyčnievajte a nepútajte na seba pozornosť.
11. Skáčte, ako kto píska.

* písané z pohľadu Američana (pozn. prekl.)

3. MUSÍTE BYŤ PRIPRAVENÍ PREVZIAŤ OSOBNÚ ZODPOVEDNOSŤ

Musíte prevziať zodpovednosť za to, čo sa vám stane v budúcnosti, či už dobré, alebo zlé. Naša minulosť môže byť určitým spôsobom zodpovedná za to, kde sa nachádzame teraz, ale nemusí určovať našu budúcnosť. Ak ste mali hrozné detstvo a niekto vás niekedy v minulosti veľmi zranil, máte šancu dokázať, že vás nezlomili. Ak sa o vás v detstve skvele starali a nikdy ste nezažili veľké zranenie alebo sociálne znevýhodnenie, ste v lepšej situácii ako my ostatní. Kto však veľa dostal, musí dať veľa ďalej, takže je najvyšší čas s tým začať. No bez ohľadu na to, kam v tomto spektre spadáte, odteraz musíte byť pripravení prevziať za seba zodpovednosť – a to v každom prípade, či budete vyhrávať, alebo prehrávať.

4. MUSÍTE BYŤ OCHOTNÍ TVRDO PRACOVAŤ

Veľa ľudí si myslí, že kľúčom k lepšiemu životnému štýlu je *pracovať menej*. Myslím si však, že je to *pracovať lepšie*. Verím, že väčšina z nás chce tvrdo pracovať, lenže chceme robiť prácu, ktorá nás posilní a bude mať dobrý účinok aj na iných. Práca takéhoto druhu je hodná toho, aby sa na nej naozaj pracovalo. Akákoľvek iná práca je hodná akurát toho, aby ste ju zanechali, a to či už dokončenú, alebo nedokončenú. Najnezabudnuteľnejšími obdobiami v našich životoch nie sú tie najľahšie, ale často tie najnáročnejšie. Zvládnuť výzvu stojí za to, ale už samotná výzva je hodná toho, aby sme sa jej venovali.

Ak sa vám zdá ktorýkoľvek z týchto princípov jednoduchý, dovoľte mi uistiť vás, že ich uplatňovanie je pomerne zriedkavé. Takmer všetci hovoria, že sú otvorení, ale keď na to príde, väčšina z nás je zmenami veľmi znepokojená. Máme radi veci také, aké sú,

alebo aspoň také, aké si ich predstavujeme. Práve tak aj veľa ľudí odmieta prevziať osobnú zodpovednosť za svoje životy a namiesto toho očakávajú od iných, že naplnia ich potreby. Keď sa veci nedaria, vinia z toho vonkajšie faktory – svojho zamestnávateľa, partnera, rodičov, prostredie, vládu – v podstate kohokoľvek iného, len nie sami seba.

Väčšina ľudí prijíma stav, v ktorom sa nachádzajú, bez výhrad. Kráčajú námesačne životom, na ktorý sa pozerajú akoby z diaľky. Keď sa iným ľuďom podarí z tohto stavu vyviaznuť, námesačníci si nájdu spôsob, ako ich prehliadať alebo ignorovať, pričom poukazujú len na chyby v ich únikovom pláne. A napokon, keď ide o prácu, veľa ľudí pri nej strávi dlhé hodiny bez toho, že by skutočne tvrdo pracovali. Sústredia sa na budúcnosť, ktorá je vzdialená celé roky či desaťročia. Spôsob myslenia, na ktorý sa v tejto knihe budeme sústrediť, počíta s tvrdou prácou na zmysluplných veciach, ktoré treba robiť pre súčasnosť a budúcnosť *zároveň*.

Neveríte? Žiaden problém. Neuráža ma to a dúfam, že ani vás. V záujme vášho času a hodnotení mojej knihy si však myslím, že nie sme na dobrej ceste a bude lepšie, ak svoj čas radšej strávite pri niečom inom. Ak však so mnou doposiaľ súhlasíte alebo ste ochotní dať mi aspoň šancu, pozývam vás prečítať si ďalšie stránky tejto knihy.

Pred pokračovaním vás však musím naposledy varovať: z dôkladného uvažovania o týchto myšlienkach môžu vzísť nebezpečné výsledky. Ľudia dali výpovede v práci, zmenili povolanie, založili charitatívne organizácie, cestovali do vzdialených končín našej planéty, vrátili sa do školy alebo zo školy definitívne odišli a spravili množstvo iných nekonvenčných zmien vo svojich životoch len ako výsledok dôsledného rozmýšľania o motiváciách. Mnohé z týchto príbehov vám na stránkach tejto knihy rozpoviem, najprv však začnem tým, ako sa toto celé rozbehlo.

Kto som, aby som vám toto všetko hovoril?

Chcem vyjasniť jednu vec: som zástancom filozofie, ktorú nevedú authority, a netvrďím, že poznám všetky odpovede. Čo som spravil – či už lepšie, alebo horšie – bolo, že som si vybral slobodu ako svoju najvyššiu osobnú hodnotu a naučil som sa vybudovať si svoj život okolo tejto voľby. Kúsok z môjho príbehu, ktorý vám vyrozprávam neskôr v 6 kapitole: preskočil som strednú školu a namiesto toho som išiel rovno na vysokú. Svoju ženu som stretol, keď sme boli obaja na ceste získať diplom. Jolie rovnako ako ja premýšľala o živote v zámorí a o inom povolání, aké si vyberali ľudia z nášho okolia. Už je to viac než desať rokov a sme stále spolu.

Svoju poslednú konvenčnú prácu som mal vo veku 20 rokov, keď som robil nočné a prehadzoval som škatule vo FedEx-e v Memphise, Tennessee. Bola to príšerná práca. Jedného dňa som prišiel domov o štvrtej ráno (ak ste ostali po polnoci, dostali ste o 50 centov na hodinu viac) a sadol som si ku stolu, ktorý som kúpil od Armády spásy za 15 dolárov. Pozrel som sa po izbe a pomyslel som si: „Toto už asi viac nechcem robiť.“

Napadlo mi pozrieť si novú webovú stránku zvanú eBay.com. Popozeral som sa po byte a našiel som množstvo starých vecí, ktoré som nepotreboval. Odfotil som ich a rozhodol som sa vyskúšať, či by o ne mal niekto záujem. Toto bolo v čase, keď digitálna fotografia ešte len začínala, takže som fotil analógovým procesom na klasický 35-milimetrový fotoaparát. Zaniesol som film do minilabu v drogérii, na ďalší deň si vyzdvihol fotky, tie som následne v univerzitnej knižnici naskenoval a odoslal svojmu 15-ročnému bratovi do Montany. Môj brat Ken mal svoju vlastnú webovú stránku, na ktorej publikoval kritické analýzy animovaných filmov. Uvoľnil mi na svojom serveri nejaké miesto a nahral mi tam moje fotky, takže som ich mohol použiť v dražobnom liste.

Počas prvého týždňa som zarobil 19 dolárov za hodinu, čo bolo viac než dvojnásobok toho, čo som dostával vo FedEx-e. V ten istý deň, ako sa uskutočnili aukčné predaje, som sa však mal po

trojdňovom víkende vrátiť do práce. Bol december a v Memphise bola práve zriedkavá búrka s mrznúcim dažďom, ktorá ochromila veľkú časť mesta. Namrzajúci dažď však život vo FedEx-e nemôže zastaviť, a tak som sa aj ja snažil vycúvať z našej príjazdovej cesty. Navzdory potrebám môjho zamestnávateľa, ktorý mal práve cez sviatky najviac práce, sa moje auto rozhodlo inak: keď som začal cívať, moje auto sa pošmyklo na ľade, vymklo sa mi spod kontroly a len tesne som minul parkujúci nákladniak svojho suseda, takmer som doň nabúral. „Prečo toto robím?“ spýtal som sa sám seba. Vypol som motor, šiel som späť dnu a už nikdy som sa nevrátil do sveta tradičnej práce.

Čoskoro mi došli veci, ktoré by som mohol predávať, a tak som sa začal obzerať po veľkoobchodných zdrojoch. Tie som objavil v jamajskej káve, ktorú som kupoval po desať dolárov za libru a predával znalcom kávy v Spojených štátoch po 17 dolárov, takže som čoskoro začal dostávať každý týždeň 50-librové vrecia kávových zŕn. No počas toho, čo je známe ako veľká kávová pohroma z roku 1999, sa jedného dňa môj stôl od Armády spásy zrútil pod váhou 80 vriec čerstvej mletej kávy. Zrútenie stola vydesilo moju mačku a tiež rozvŕilo vrstvu kávového prachu usadenú na podlahe. Škoda ma však až tak netrápila, pretože v tom čase som si už mohol dovoliť kúpiť kvalitnejší stôl v Home Depot za 40 dolárov.

Okrem toho som sa pri káve naučil navrhovať webové stránky a vytvoriť e-mailový zoznam potenciálnych záujemcov. Niekoľko ďalších rokov som bol na voľnej nohe a živil sa viacerými kreatívnymi činnosťami, ktoré zo mňa síce nespravili miliónára a rozhodne neboli strategické, ale fungovalo to. Už niekoľko rokov som bol amatérskym hudobníkom a začal som častejšie hrať po meste. Ráno som pracoval, každé poobedie som sa niekoľko hodín venoval štúdiu džezu a hudobnej teórie, po večeroch som mal vystúpenia a po víkendoch cestoval po lokálnych hudobných festivaloch.

Všetky tieto veci ma bavili. Rád som hrával a vyhovovalo mi, že som mohol pracovať, kedy som chcel. Niečo mi však chýbalo – cítil som, že robím veľa fajn vecí, ale nemal som pre svoj život jeden

jasný cieľ. Pracoval som ako dobrovoľník vo svojej cirkvi a dával peniaze na charitu, ale tieto veci sa mi zdali v porovnaní s naliehavými potrebami sveta nedostatočné. Deprimovaný po 11. septembri som si pozeral internetové stránky a hľadal možnosti uplatnenia, keď som narazil na článok o chirurgovi v Afrike, ktorý už 17 rokov žil a pracoval vo vojnových oblastiach.

Tento príbeh bol fascinujúci. Mnohí doktori a iní odborníci z času na čas takto odídu na krátky pobyt, ale tento chlapík sa rozhodol stráviť takmer celý svoj pracovný život v najchudobnejších krajinách sveta. Keď som sa dozvedel, že žije na palube nemocničnej lode a hľadá dlhodobých dobrovoľníkov, dostalo ma to.

Spolu s Jolie, ktorá v tom čase pracovala ako stredoškolská učiteľka, sme sa prihlásili na dvojročný pobyt, no nakoniec sme ostali štyri roky. Táto práca a životný štýl nás úžasne vyformovali. Pracoval som s utečencami, vojenskými veliteľmi aj prezidentmi a v mene zdravotníckej organizácie, ktorá prevádzkovala loď, som cestoval po západnej Afrike. Aj keď som pracoval ako dobrovoľník, bola to tá najlepšia práca na svete a dala mi lepší základ, ako by mi mohla dať akákoľvek univerzita.

Čas na opustenie najlepšej práce na svete je presne predtým, ako z nej človek začne byť príliš unavený. Gary Parker, ten chirurg, o ktorom som čítal, bol pozoruhodnou výnimkou, avšak mnohí ďalší ľudia, ktorí pokračovali v práci v povojnových oblastiach, ostali na prostredie okolo seba zatrpknutí a cynickí. Po štyroch rokoch som začal byť unavený a nechcel som rozšíriť rady cynikov.

Spolu s Jolie sme sa vrátili do Spojených štátov a začali nový život v Seattli, v štáte Washington. Nastúpil som na postgraduálne štúdium, pracoval na plný úväzok v novej vydavateľskej firme, cestoval do dvadsiatich krajín ročne a zároveň som trénoval na maratón. Čas v Afrike mi poskytol dobré vodcovské skúsenosti, ktoré som využil ako dobrovoľník v miestnej neziskovej organizácii, v ktorej som sa stal prezidentom.

Inak povedané, robil som toho veľa, ale znovu som cítil, že mi niečo chýba. Nevedel som naisto, čo hľadám, ale vedel som, že to

niekde môžem nájsť. Vždy som miloval navštevovať nové miesta a čas v Afrike mi pomohol zvyknúť si na náročné cestovateľské situácie. Rozhodol som sa preto, že navštívim každú krajinu na svete. Doteraz ma tento cieľ zaviedol do viac ako stovky* krajín.

Potom som o cestovaní začal písať, najprv na svojej webovej stránke, ktorá si postupne získala desiatky tisíc pravidelných čitateľov, a teraz aj v tejto knihe, ktorú čítate.

Môj príbeh ešte nie je ukončený, rozhodne neviem všetko. Dôležitou súčasťou filozofie, ktorú nevedú autority, je, že nikto nie je lepší ako iní a väčšinu z toho, čo sa potrebujete dozvedieť, už vlastne viete – ideme to len trochu doplniť. Ak svoju nekonvenčnú cestu ešte len začínate, najlepší spôsob, ako to pochopíte, je príbeh o opiciach.

Päť opíc a jasná alternatíva

Počuli ste už príbeh o piatich opiciach v klietke? Odvíja sa asi takto: Sadista, ktorý neznáša opice, dá päť týchto zvierat do jednej klietky. Na dne klietky je dostatok jedla a vody, ktoré zabezpečujú, že opice neumrú od hladu. Musia však viesť nudný život a každý deň sa pozeráť na svet mimo klietky. Jedlo na dne klietky je síce zlé, ale dostatočne výživné. Navrchu klietky je však zavesený chutný trs banánov a sadista, ktorý uvrhol opice do klietky, pripravil aj rebrík, po ktorom sa dá k banánom dostať.

Po prvotnom šoku opíc, že sú v klietke, sa jedna z nich rozhodne po rebríku vyšplhať a zobrať banány. Z ničoho nič sa však objaví hasičská hadica a opicu na rebríku v momente postrieka ľadovou vodou. No nielen ona, ale aj všetky ostatné opice dostali plný zásah. Sadista totiž uplatňuje skupinový trest za prehrešok jednej opice, ktorá chcela siahnuť po slobode.

Počas niekoľkých nasledujúcich dní sa tento prípad viackrát zopakuje. Vždy sa jedna opica pokúsi získať banány, všetky opice

---

* Podľa aktuálnych informácií z Chrisovej stránky navštívil už 151 krajín vrátane Slovenska. (pozn. prekl.)

dostanú zásah vodou, a tak začnú čoskoro opice biť ktorúkoľvek z nich, ktorá by bola dostatočne odvážna na to, aby sa pokúsila po rebríku vyliezť. Banány sú stále navrchu klietky, ale sú nedosiahnuteľné. Opice pritom neochotne prijímú svoj osud, že musia žiť bez banánov.

Jedného dňa sa však experiment zmení. Sadista z klietky vyberie jednu opicu a nahradí ju inou. Táto opica nepozná dôsledky, keďže nikdy nezažila zásah studenou vodou, a tak sa okamžite pokúsi vyliezť po rebríku a získať banány. Zvyšok opíc ju však stiahne dole ešte predtým, ako dosiahne vrchol, a tak sa aj nová opica pomaly zabýva na dne klietky.

Ďalší deň nahradia ďalšiu opicu, potom ďalšiu a situácia sa vždy opakuje: nová opica sa vrhne na cestu k banánom, potom ju stiahnu dole a nakoniec sa adaptuje. Po piatich dňoch neostala ani jedna opica z pôvodnej skupiny, žiadna opica teda ešte nedostala zásah studenou vodou, všetky opice však vedia, že nesmú liezť na rebrík. Nakoniec sa jedna z opíc spýta: „Počujte, a prečo nemôžeme zjesť tie banány?“ Ostatné opice len pokrčia plecami a povedia: „Nevieme presne, len vieme, že nemôžeme.“

Rovnako ako opice v klietke ignorujú banány nad nimi, námesačníci si volia obyčajný, nezaujímavý život. Rád by som konštatoval, že to bolo len sprisahanie, ale nebolo. Do tejto klietky nás neuvrhol žiaden sadista. Namiesto toho nás sem uvrhol nákazlivý model uspokojiť sa s „dost dobrým“. Nevnímajúc svet, ktorý nás obklopuje, zabezpečuje námesačný život malé riziko, ale aj malé odmeny. Nikto nikdy nebude námesačníkov za ich voľbu kritizovať, dokonca ani ja nie. Je tu len jeden veľký problém: pre tých z nás, ktorí túžia po dobrodružnom živote, vyzerá život námesačníkov príšerne.

Našťastie nemusíme byť opicami v klietke. Máme možnosť vyliezť po rebríku, zobrať si banány a dokonca aj ujsť z klietky. Počuli ste niekedy o tom, že je jednoduchšie prosieť o prepáčenie ako

o povolenie? Je to pravda, je tu však ešte ďalšia dobrá správa: existuje len veľmi málo vecí, kvôli ktorým musíte požiť o prepáčenie *alebo* povolenie.

Ak ste chytaní v kletke, je čas rozbiť sklo okolo seba a vyliezť von. Nemusíte nikoho žiadať o povolenie vyliezť na rebrík a nemusíte sa ospravedlňovať za to, že ujdete z kletky. Ak je námesačníc-tvo „skutočným svetom“ nevýrazného priemeru, jasná alternatíva je *žijúci svet* dobrodružstva. Poďte sa pripojiť k žijúcemu svetu; je otvorený pre všetkých, ktorí sú pripravení prijať svoj život ako dobrodružstvo, akým má byť.

Kam smerujeme

V knihe sa zameriame na viacero podnetných myšlienok. Najdôležitejšou z nich – teda tou, ktorú som už spomínal, že nemusíte žiť život tak, ako to očakávajú iní ľudia – sa budeme zaoberať v každej kapitole. Uisťujem vás, že ak táto myšlienka vyzerá jednoducho, je to len zdanie. Na zavedenie tejto myšlienky človek potrebuje vytrvalosť, odvalu a odhodlanie. Na druhej strane však množstvo z tých vecí, ktoré sú často prezentované ako nevyhnutné podmienky, je v skutočnosti viac-menej nepotrebné. Okrem iného nemusíte byť mimoriadne inteligentní, obľúbení, bohatí alebo inak privilegovaní. Tieto kvality môžu v skutočnosti niekedy nepriaznivo ovplyvniť vašu cestu k tomu, čo naozaj chcete.

Prvá časť tejto knihy, „Pozoruhodný život“, je celá o základnej filozofii ukrytej za sponchybnosť autorít a vytýčenie vlastnej cesty. Pozrieme sa na stanovenie podmienok vášho života, na prekonávanie vnútorných prekážok strachu a neistoty a na to, ako si poradiť s vonkajšími prekážkami, hlavne s kritikmi.

Druhá časť, „Návrat na správnu cestu“, je o zmene spôsobu myslenia o tom, kde a ako strávime väčšinu nášho produktívneho života. Pozrieme sa na získanie sebaistoty na základe vlastných schopností namiesto spoliehania sa na zamestnávateľa, získavanie členov a zapojenie vašej vlastnej „malej armády“ a na dôležitú

otázku peňazí – koľko potrebujete a ako to môžete získať.

Tretia časť, „Sila zblížovania“, predloží debatu o živote a práci. Budeme uvažovať o praxi radikálneho vylúčenia, o honbe za bohatstvom, o možnostiach nezávislého cestovania a o vytváraní dedičstva nezávisle od vášho veku. Záver spája dokopy viaceré „nebezpečné myšlienky“, ktorými sme sa zaoberali na stránkach tejto knihy, a pomôže vám zvážiť váš vlastný rozvoj.

Okrem najdôležitejšej hodnoty osobnej slobody a služby iným vám ponúkam niekoľko ďalších myšlienok načrtnutých v knihe. Nižšie je v krátkosti opísaná každá z nich.

Tragédiou života nie
je až tak to, čím
trpíme, ale skôr to,
čo premeškáme.

– THOMAS CARLYLE

PENIAZE SAMY OSEBE NEMAJÚ ŽIADNU HODNOTU

V našom modernom svete sú peniaze nevyhnutnosťou a musíme nájsť spôsob, ako získať to, čo potrebujeme, bez toho, aby sme tým ublížili komukoľvek inému. Avšak samy osebe nemajú peniaze žiadnu hodnotu – hodnotu získame, len keď vymeníme peniaze za iné veci. Dôvod, prečo je toto dôležité, je, že veľa ľudí nevie, koľko peňazí vlastne potrebuje na to, aby získali, čo chcú. Často neuvážene preceňujú alebo podceňujú, koľko peňazí potrebujú na život, aký chcú viesť.

Podľa (takmer) jednotného vedeckého výskumu, ak sa venujete peniazom pre peniaze samotné, nedostanete sa veľmi ďaleko. Určitý objem peňazí prívádza pocit šťastia a o trochu viac peňazí prináša trochu väčší pocit šťastia, ale na druhej strane vzájomná súvislosť medzi peniazmi a spokojnosťou v živote je nulová. Preto sa peniazmi budeme zaoberať len ako prostriedkom na dosiahnutie toho, čo chcete, nie kvôli peniazom samotným.

ROZHODOVANIE MEDZI SEBOU A INÝMI JE ZLÁ VOĽBA

Budete musieť vykonať niekoľko zložitých rozhodnutí na to, aby ste sa dostali z klietky, ale, našťastie, rozhodovanie medzi sebou a inými medzi ne nepatrí. Môžete robiť správne veci pre seba a zároveň spraviť svet lepším miestom aj pre všetkých ostatných. V podstate je cieľom nájsť medzi týmito dvomi bodmi toľko zhody, koľko je len možné. Dovoľte si snívať a potom začnite plánovať.

Ako uvidíte v ďalšej kapitole (a vlastne v celej knihe), nie je všetko len o vás. Aj keď v našich osobných želaniach nemusíme robiť kompromisy, väčšina z nás sa neuspokojí so životom, ktorý je úplne egoistický. Naše životy sa však stávajú zmysluplnejšími, keď spojíme naše vlastné prania s aktívnou stratégiou pomôcť súčasne iným ľuďom.

SNAHA ZMENIŤ SVET NIE JE VŽDY PRAKTICKÁ

Každá myšlienka v tejto knihe sa snaží byť nanajvýš praktická, nechcem tu písať zbytočnosti. No uvedomte si fakt, že „byť praktický“ bude niekedy kódovým jazykom používaným kritikmi v snahe odsunúť váš výber slobody na okraj záujmu. Nikdy nezabúdajte, že samotná snaha zmeniť svet nie je vždy praktická. Z dejín poznáme množstvo ľudí, ktorí dokázali zásadne posunúť hranice vo vede, v ľudskosti alebo umení, no často ich obviňovali z nepraktickosti. V určitých časoch bolo nepraktické byť presvedčený, že ženy sú rovnocenné s mužmi, že ľudia by nemali vlastniť iných ľudí, že zločinci by mali dostať možnosť nápravy, a nie byť len potrestaní, a tak ďalej.

To isté sa môže stať s voľbou, ktorú urobíte vy. Nie je to vždy o zvolení si najľahšej cesty – dostať sa z klietky môže byť ťažšie, než prispôbiť sa ostatným opiciam – ale väčšinou budete mať možnosť voľby.

MŮŽETE PLÁNOVAŤ BUDÚCNOSŤ AJ BEZ ODSÚVANIA SÚČASNÉHO ŽIVOTA

Koncept odloženého potešenia alebo terajšieho obetovania s úmyslom odkladať potešenie na budúcnosť môže pomôcť šetriť peniaze na dôchodkové pripoistenie. Môže však tiež slúžiť ako efektívne zdôvodnenie odmietania súčasného života. Ak rozmýšľate len nad hypotetickou budúcnosťou, môžete odsunúť stále sa ozývajúci pocit, že by ste mali dostať od svojho života viac teraz.

Nie je nič zlé na plánovaní dopredu, ale život sa nezačína vo veku 65 rokov. Plánovanie budúcnosti je dobré, ale – inými slovami, nemôže ovplyvňovať rozhodnutia, ktoré robíte dnes. Toto nás privádza k poslednej pripomienke predtým, ako sa pustíte do zvyšku knihy: pripomienke, že máme len obmedzený čas.

Život je krátky (nezabúdajte na to)

Posledná poznámka: nestráčajte čas akciami smerujúcimi na prevzatie kontroly nad svojim životom. Všeobecné pravidlo hovorí, že väčšinou je lepšie niečo spraviť, než to *nespraviť*. Nemusí to platiť *vždy* – ak chcete vykradnúť banku len preto, aby ste mali peniaze na kúpu šišiek, môže byť dobrou voľbou rozmýšľať nad iným spôsobom, ako si šišky zaobstarať. Ale keď hovoríme vo všeobecnosti, často ľutujeme skôr to, čo sme neurobili, ako to, čo sme urobili.

Práve tak väčšina ľudí nerozmýšľa nad tým, aké dedičstvo za sebou zanechá, až pokým sa nepriblíži koniec ich života. Ak máte to šťastie, že ste práve teraz v skoršej životnej fáze, začnite rozmýšľať nad dedičstvom hneď teraz. Potom – hneď nato – začnite žiť svoj život s touto myšlienkou vo svojej hlave.

Ak neviete, kde začať, je dobré začať s rozmýšľaním nad motívami. Čo vás motivuje? Prečo ste si vybrali túto knihu? Aké máte dojmy z toho, čo ste si doteraz prečítali? Mimochodom, ak je tento druh myslenia pre vás nový, nebojte sa, v každej časti knihy sa naň pozrieme z iného uhla pohľadu.

Existuje jeden starý príbeh o šamanovi, ktorý mal povest', že dokáže liečiť nespavosť. Istý manažér, ktorý nemohol spať, šiel za ním hlboko do džungle a šaman súhlasil, že mu pomôže. Dal mu inštrukcie a o dva týždne mu manažér napísal, že je vyliečený. „Veľmi vám ďakujem! Spím teraz skvele!“ Šaman mu na to odpovedal: „Rado sa stalo. Príďte ma navštíviť, kedykoľvek budete pripravený zobudiť sa.“

Nezabudnite, že dôvod, prečo strávime spoločný čas, je zmeniť vaše myslenie o živote a práci. Ak ste doteraz žili ako námesačník, je čas zobudiť sa. Cesta sa práve začína.